

Memo

afdeling **Inhoudelijke ondersteuning**
afzender H.Menninga
telefoon 070 312 9228
fax 070 312 9390
e-mail hester.menninga@eerstekamer.nl

aan Leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat /
Algemene Zaken en Huis der Koningin

datum 10 juni 2009

betreft Stemmen in de Eerste Kamer

Het College van Senioren heeft in haar vergadering van 10 februari 2009 de vaste commissie voor BZK/AZ verzocht "de situatie van het stemmen bij zitten en opstaan bij afwezigheid van een fractie tegen het licht te houden. Het College deelde daarbij de opvatting van de Voorzitter dat – indien de commissie – gaandeweg de gedachtevorming andere merkwaardigheden bij plenaire stemmingen tegenkomt, het haar vrijstaat die mee te nemen". In de vergadering van de vaste commissie voor BZK/AZ van 10 februari is een werkgroep ingesteld om de procedures rondom stemmingen in de Eerste Kamer nader te bezien. Deze "Werkgroep Stemmingen" bestond uit de leden Hermans (VVD), Rehwinkel (PvdA), Dölle (CDA), Vliegenthart (SP) en Engels (D66).

Op basis van twee notities, de notitie stemmingen en de nadere notitie stemmingen (bijgevoegd), heeft op 9 juni jl. een bespreking van de stemmingsmodaliteiten plaatsgevonden in de Werkgroep. Het voorstel van de Werkgroep is voorts besproken in de voltallige commissie BZK/AZ op 16 juni 2009. Hierbij treft u aan de wijzigingsvoorstellen van de vaste commissie voor BZK/AZ betreffende de modaliteiten van stemmen in de Eerste Kamer.

Stemmen met zitten en opstaan:

De vaste commissie voor BZK/AZ acht het wenselijk dat met ingang van het parlementaire jaar 2009-2010 bij het stemmen met zitten en opstaan de Voorzitter vraagt of de **voorstanders** willen gaan staan. Tot op heden vraagt de Voorzitter of de tegenstanders bij stemmen met zitten en opstaan willen gaan staan. De commissie BZK/AZ wenst deze vraagstelling om verschillende redenen te wijzigen:

- De Eerste Kamer neemt wetsvoorstellen aan of verwierpt deze. Bij stemmen dient de Kamer te laten zien dat voldoende Leden vóór een wetsvoorstel stemmen in plaats van te laten zien dat te weinig Leden tegen het wetsvoorstel stemmen.
- De Eerste Kamer vormt het sluitstuk van het Nederlandse wetgevingsproces. In dit proces stelt de regering een wetsvoorstel "aan te willen nemen" door indiening. De Tweede Kamer laat met handopsteken zien vóór een wetsvoorstel te zijn. De Eerste Kamer – aan het eind van het proces – laat zien dat niet genoeg Leden tegen het wetsvoorstel stemmen.

- Met de vraagstelling of de Leden die voor zijn willen gaan staan, kan de situatie zoals deze zich voordeed op de laatste vergaderdag van 2008 (de afwezigheid van een eenmansfractie leidt tot onduidelijkheid bij de stemmingen) voorkomen worden. Immers de voorstanders maken zich kenbaar in plaats van de aannahme dat (niet aanwezige) Leden vóór stemmen.
- Het wel of niet aanwezig zijn van fracties bij de stemmingen wordt minder relevant indien de voorstanders van een wetsvoorstel verzocht worden te gaan staan in plaats van de situatie dat de voorstanders de niet-aanwezigen (kunnen) zijn.
- Symbolische waarde van vóór stemmen geldt als toegevoegde waarde voor het instituut Eerste Kamer.

Uitgangspunt van fictieve aanwezigheid van Leden bij de stemmingen:

Gelet op de staatsrechtelijke overwegingen in de notitie stemmingen en de notitie nadere stemmingen acht de commissie BZK/AZ het wenselijk dat onderkend wordt dat ten eerste het stemmen uitgaande van de fictieve aanwezigheid van Leden staatsrechtelijk op bezwaren kan stuiten en ten tweede dat een uitgebrachte stem van een Senator (staatsrechtelijk) een stemwaarde heeft van één. Uiteraard onderschrijven alle Leden van de commissie BZK/AZ het leidend beginsel van "one man, one vote", maar om praktische redenen kan in de Kamer de afspraak gemaakt worden van fictieve aanwezigheid.

Ten behoeve van een efficiënte werkwijze van de Kamer wordt voorgesteld geen wijziging aan te brengen aan het stemmen met een fictieve aanwezigheid van de Leden. Ter erkenning van bovengenoemde staatsrechtelijke overwegingen wordt voorgesteld expliciet – als ongeschreven regel - af te spreken dat:

- het stemmen bij zitten en opstaan in de Kamer met een fictieve aanwezigheid van de Leden geschiedt op basis van onderlinge overeenstemming tussen de Leden dat deze stemmingswijze gehanteerd wordt;
- bij stemmen met zitten en opstaan geldt het beginsel dat de fracties geacht worden unaniem te stemmen.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat elk Lid en de Voorzitter – naar eigen oordeel - op basis van artikel 108 van het Reglement van Orde om hoofdelijke (her)stemming mogen vragen. Ter waarborging van deze mogelijkheid en ter voorkoming van onduidelijkheid bij de stemming stelt de commissie BZK/AZ voor:

- de Voorzitter van de Kamer verzoekt de Leden, na het bekendmaken van de uitslag van de stemming bij zitten en opstaan, of zij daarmee mag concluderen dat het wetsvoorstel is aangenomen. Hiermee wordt expliciet de mogelijkheid geboden aan elk Lid om alsnog hoofdelijke (her)stemming te vragen. Na enkele momenten waarin geen Lid zijn hand opsteekt kan de Voorzitter concluderen "Dat is het geval", waarmee de wet is aangenomen.

Als alternatief, bij het afwijken van stemmen op basis van fictieve aanwezigheid en namens de fracties, geldt dat de Kamer inderdaad het systeem van "one man, one vote" hanteert. Deze mogelijkheid betreft een minderheidsstandpunt in de commissie BZK/AZ.

Stemverklaring:

De vaste commissie voor BZK/AZ acht het wenselijk dat in het Reglement van Orde een tijdslimiet wordt ingevoerd voor het afleggen van een stemverklaring.

Artikel 107 van het Reglement van Orde van de Eerste Kamer stelt: "Voor de stemming stelt de Voorzitter de leden in de gelegenheid korte verklaringen ter motivering van hun stem af te leggen." Voorgesteld wordt daaraan toe te voegen: "Een stemverklaring mag niet langer duren dan twee minuten." Eventueel kan overwogen worden de stemverklaring terug te brengen naar één minuut.

Het opnemen van deze tijdslimiet dient om het instrument van de stemverklaring op correcte wijze te (blijven) gebruiken.

Het afleggen van een stemverklaring door de ondertekenaars van een motie voorafgaand aan de stemming over deze motie wordt als onwenselijk ervaren. Immers de motie betreft het standpunt van de indiener(s). De commissie BZK/AZ stelt voor dat – als ongeschreven regel - afgesproken wordt:

- dat er slechts in hoge uitzondering stemverklaringen worden afgelegd door ondertekenaars van een motie voorafgaand aan de stemming over deze motie;
- dat een stemverklaring zeer kort is (tijdslimiet in Reglement van Orde) en slechts een beknopte opsomming betreft van het argument om voor/tegen te stemmen.

Hoewel het Reglement van Orde er niet aan in de weg staat dat leden die een motie mede ondertekenen uiteindelijk tegen de motie stemmen, leeft er in de Kamer een breed gedeeld gevoel dat wie mede ondertekent ook achter de inhoud van de motie staat en voor de motie zal stemmen. Voor 'ondersteuning van de motie' geldt dit niet, aangezien met ondersteuning slechts te kennen wordt gegeven dat men het zinvol acht dat het voorgestelde deel uitmaakt van de beraadslagingen.

Overweging

De commissie BZK/AZ geeft het College van Senioren slechts ter overweging om het stemmen bij zitten en opstaan te wijzigen in stemmen bij handopsteken.